

Research Paper

Analysis of the challenges and strategies of tourism development in the rural areas, Case Study: The Villages around Dariyan dam in Paveh county

Mashood Safari Aliakbari ^{1*}, Hojat ullah sadeghi²

1. Assistant of Professor Geography, Payame Noor University, Iran.
2. PhD in Geography and Rural Planning, Isfahan University, Isfahan, Iran.

Received: 15 September 2022

Accepted: 28 December 2022

PP: 205-220

Use your device to scan and read the article online

Keywords:

Challenges and strategies, Tourism development, Peripheral villages, Dariyan Dam.

Abstract

Tourism is one of the main drivers of rural development, which requires basic planning. To actualize rural tourism, according to each region, the upcoming obstacles should be identified and suitable solutions should be adopted in line with them. The rural areas around Dariyan dam in Paveh county are known as one of the tourist areas which, in addition to natural capacities, has special importance due to the creation of Dariyan dam and lake. The purpose of this research is to identify and analyze the challenges and strategies of tourism development in the rural areas around Dariyan Dam. The research method is applied in terms of purpose and in terms of the nature of data collection, it is a survey based on questionnaire and interview technique. The statistical population of the research is made up of the residents of three villages around the dam, including Hajj, Dariyan and Vera. Their population was equal to 1298 people and based on Cochran's formula, the sample size was calculated as 296 people. The validity of the questionnaire was confirmed through the elite community and the reliability was also confirmed through Cronbach's alpha with a coefficient of 0.79. The result of the T-Tech test of a sample confirmed that the changes in tourism in the villages with the construction of the dam were at a significant level of less than 0.05 and the average was 2.79, which indicates the poor condition and lack of influence of the dam in the development of tourism in the villages. In addition, the result showed that local people have pointed out more than 21 challenges in the field of rural tourism development, which using factor analysis in five challenges including infrastructure (31.820 percent), management (21.314 percent), education and Supportive (18.832 percent), financial (7.399 percent) and environmental (5.241 percent) are categorized. The most important tourism development strategies in order to solve the challenges were identified as including the development of services and infrastructure (31.608 percent), investment and prosperity of economic activities (27.033 percent), and cultural and media activities (8.925 percent).

Citation: :Safar aliakbari, M., Sadeghi, H. (2023): Analysis of the challenges and strategies of tourism development in the rural areas, Case Study: The Villages around Dariyan dam in Paveh county, Journal of Regional Planning, 12(46), 205-220.

DOI: 10.30495/JZPM.2022.31249.4178

DOR: 20.1001.1.22516735.1401.12.48.14.8

***Corresponding author:** Mashood Safari Aliakbari

Address: Assistant of Professor Geography, Payame Noor University, Iran.

Tell: +989188334868

Email: safarimasood@pnu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

There are many capacities in the field of tourism development at the territorial and regional level, which requires a detailed understanding of the capacities and obstacles. The development of any region is based on its capacities, and one of the parts of the development of each region is its tourism capacity. Considering the environmental restrictions in many areas in the direction of the development of industries and agriculture, it seems that the tourism strategy can be very useful in the development of areas that are facing challenges. In this regard, in the first stage, it is very important to know the capacities and tourist attractions of each region. Then the obstacles and problems in the region are known; Because many obstacles and issues of tourism development are rooted in regional and local planning. In this research, the Paveh county and the villages around Dariyan Dam have been emphasized. Paveh county in Kermanshah province is known as one of the regions that has many tourist villages due to its historical and natural attractions. The geographical location and the existence of various attractions, especially ecotourism attractions, have provided a special place for this county to attract tourists in the rural part. Dariyan Dam has been built in this county, and due to the creation of this dam, new tourism resources have been formed.

In addition to these sources, the villages around the dam and the lake, including the villages of Hajij, Dariyan and Vera, are considered tourist villages that have various natural, historical and cultural attractions. Certainly, due to the construction of the dam, the surrounding rural areas have been affected by it, and one of the parts of this impact can be tourism. Therefore, considering the importance of rural tourism development in the study area, as well as the resources created for tourism development, considering the creation of the Dariyan Dam and its lake, as well as the connection of the villages with the studied dam, it seems that the examination of the challenges and strategies of tourism development has The importance and necessity is undeniable. Considering this importance and necessity, the aim of this research is to identify and analyze the

challenges and strategies of tourism development in the rural areas around the Dariyan Dam, so that by knowing this framework, it can contribute to its tourism development.

Methodology

The descriptive-analytical research method is in-depth and based on survey data using interviews and questionnaires. In the first stage, by using the interview technique, the obstacles to the development of tourism in rural areas are known from the people's point of view. The sample size at this stage was 20 people from the target villages in this research; The statistical population of the research consists of the residents of three tourist villages of Hajij, Dariyan and Vera, which have a population of over 1285 people. Based on Cochran's formula, the sample size was calculated as 296 people at a 95% confidence level. Questioning was done at the level of rural people and randomly. Validity through elites and reliability of the tool was confirmed through Cronbach's alpha coefficient at the level of 0.79. Finally, after collecting the data, they were integrated and exploited using SPSS statistical software. To analyze the data, one-sample t-test and factor analysis were used.

Results and Discussion

The measurement of tourism changes in villages with the creation of a dam through the T-Tech test shows that the investigated indicators were significant at the level of less than 0.05 and equal to 0.000. Examining the average index of people's satisfaction with the development of village tourism with the construction of a dam shows that people's satisfaction with the tourism of villages with the construction of a dam is not favorable. Also, according to the index of the state of tourism facilities, according to the average of 2.03, improvement in this field has not happened even with the construction of dams in the villages. The status of the indicator of the number of tourists visiting tourist attractions with the construction of the dam also shows an average status with an average of 3.26. In fact, with the construction of the dam, the amount of visits to the dam and surrounding villages is in

an average condition. In addition, the result shows that with the construction of the dam, the tourist attractions to attract tourists in the region and the surrounding villages have improved, and the average is 4.01, which shows this point. The dam itself and its lake are known as the most important attraction for attracting tourists. In general, the study of the changes in rural tourism with the construction of the dam shows that a significant situation has not occurred.

The result of the research shows that various challenges play a role in the development of tourism in the surrounding villages, which can be divided into five important categories, including infrastructural, managerial, educational-supportive, financial and environmental challenges. The analysis shows that the lack of responsibility of the Ministry of Energy towards the development of infrastructure after the dam's dewatering; Failure to provide special credits for the growth of the tourism sector; The lack of accommodation for tourists to stay and the lack of risk-taking among villagers in terms of tourism businesses due to the lack of support are known as the most important influencing factors in the field of tourism development, which have created the main challenges. In fact, the mentioned factors have been influential in the lack of development of rural tourism in the region after the construction of the dam.

The result shows that it is appropriate to the challenges facing the development of rural tourism, but there are also strategies that can be used to solve problems and problems by relying on the existing capacities. These strategies include the development of tourism services and infrastructure, investment and promotion of activities, cultural and media activities, activation of local management in the field of tourism, support of regional tourism related

organizations and diversification of tourist attractions (creating human attractions). construction) are These strategies have been designed from various cultural, service, social, management and infrastructure aspects and therefore indicate that there are many capacities in the rural tourism of the region that can be exploited in order to improve the existing situation.

Conclusion

In general, with the construction of the dam, rural and regional tourism has not changed, while there should have been changes in some indicators such as the amount of tourists, improvement of facilities and infrastructure, creation of some jobs and activities related to tourism. These developments are relevant in terms of the micro-goals of building dams in a region, along with its macro-goals. It seems that like many development projects, micro (local) goals have been ignored under the shadow of macro goals, and with the creation of a barrier, managers and officials have become indifferent to their implementation. In the end, this issue has not affected the various economic sectors of the surrounding villages, including tourism. According to the results of the research, it is suggested that 1- Tourism development services and infrastructures be planned and implemented with the participation of the Ministry of Energy and Tourism in the region. 2- Activities related to tourism, including handicrafts, agriculture, etc., with allocation Special credits should be planned for the villagers of the region. 3- In order to attract tourists and develop tourism, advertising and media activities are very necessary to introduce the tourism capacities of villages and Dariyan Dam.

تحلیل چالش‌ها و راهبردهای توسعه گردشگری نواحی روستایی، مورد پژوهی: روستاهای پیرامون سد داریان در شهرستان پاپوه

مسعود صفری علی اکبری^{۱*}؛ حجت الله صادقی^۲

۱. استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، ایران

۲. دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

گردشگری از کلان پیرامون‌های توسعه روستایی محسوب می‌شود که نیازمند برنامه‌ریزی اساسی دارد. برای بالفعل نمودن گردشگری روستایی، بایستی متناسب با هر منطقه، موانع پیش رو را شناسایی و در راستای آنها نیز راهکارهای مناسبی را اتخاذ نمود؛ نواحی روستایی پیرامون سد داریان در شهرستان پاپوه به عنوان یکی از مناطق گردشگری شناخته می‌شود که علاوه بر ظرفیت‌های طبیعی، به واسطه ایجاد سد و دریاچه داریان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هدف این تحقیق شناخت و تحلیل چالش‌ها و راهبردهای توسعه گردشگری در نواحی روستایی پیرامون سد داریان است. روش تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت گردآوری داده‌ها، پیمایشی مبتنی بر ابزار پرسش نامه و تکنیک مصاحبه است. جامعه آماری تحقیق را ساکنان سه روستای پیرامون سد شامل هجیج، داریان و ورا تشکیل داده‌اند. جمعیت آنها برابر با ۱۲۹۸ نفر بوده و بر اساس فرمول کوکران، حجم نمونه ۲۹۶ نفر محاسبه شد. روایی پرسش نامه از طریق جامعه نخبگان تأیید و پایایی نیز از طریق آلفای کرونباخ با ضریب ۰/۷۹ تأیید شد. نتیجه آزمون تی تک نمونه‌ای تأیید نمود که تغییرات گردشگری در روستاها با ایجاد سد در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و میانگین ۲/۷۹ قرار داشته است که نشانگر وضعیت نامناسب و عدم تأثیرگذاری سد در توسعه گردشگری روستاها است. علاوه بر این نتیجه نشان داد که مردم محلی بیش از ۲۱ چالش را در زمینه توسعه گردشگری روستایی اشاره نموده‌اند که با استفاده از تحلیل عاملی در پنج چالش شامل زیرساختی (۳۱/۸۲۰ درصد)، مدیریتی (۲۱/۳۱۴ درصد)، آموزشی و حمایتی (۱۸/۸۳۲ درصد)، مالی (۷/۳۹۹ درصد) و محیطی (۵/۲۴۱ درصد) دسته‌بندی شده‌اند. مهمترین راهبردهای توسعه گردشگری در راستای رفع چالش‌ها نیز شامل توسعه خدمات و زیرساخت (۳۱/۶۰۸ درصد)، سرمایه‌گذاری و رونق فعالیت‌های اقتصادی (۲۷/۰۳۳ درصد) و فعالیت‌های فرهنگی و رسانه‌ای (۸/۹۲۵ درصد) شناخته شد.

تاریخ دریافت: ۲۴ شهریور ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش: ۷ دی ۱۴۰۱

شماره صفحات: ۲۰۵-۲۲۰

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

چالش‌ها و راهبردها، توسعه گردشگری، روستاهای پیرامونی، سد داریان.

استناد: صفری علی اکبری، مسعود؛ صادقی، حجت الله. (۱۴۰۱): تحلیل چالش‌ها و راهبردهای توسعه گردشگری نواحی روستایی، مورد پژوهشی: روستاهای پیرامون سد داریان در شهرستان پاپوه. سال ۱۲، شماره ۴۸، مردشت: صص ۲۰۵-۲۲۰.

DOI: 10.30495/JZPM.2022.31249.4178

DOR: 20.1001.1.22516735.1401.12.48.14.8

* نویسنده مسئول: مسعود صفری علی اکبری

نشانی: استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، ایران

تلفن: ۰۹۱۸۸۳۳۴۸۶۸

پست الکترونیکی: safarimasood@pnu.ac.ir

مقدمه

و همچنین ظرفیت‌هایی هستند که به دست بشر ایجاد شده اند (Aslam et al, 2014: 77). بخش دوم این ظرفیت‌ها یعنی آنهایی که به دست بشر ساخته شده‌اند، علاوه بر اینکه خود ایجاد کننده توسعه (Sadeghi et al, 2017) گردشگری و جذب گردشگر به صورت مستقل هستند، می‌توانند به توسعه گردشگری مناطق پیرامونی نیز کمک نمایند. به عبارت دیگر نه تنها خود به عنوان یک منبع مهم گردشگری محسوب می‌شوند، بلکه می‌توانند در توسعه گردشگری نواحی پیرامون نیز تاثیرگذار باشند؛ چرا که منابع ساخته دست بشر، موجب تنوع جاذبه‌ها و افزایش ماندگاری جمعیت گردشگر می‌شود (Stoleriu, 2014). سدها نمونه بارزی از این منابع گردشگری ساخت دست بشر محسوب می‌شوند که جدا از اهداف مختلف آنها (تولید انرژی، کمک به بخش کشاورزی، کنترل سیلاب و...) (Sadeghi et al, 2017)، بستر ساز توسعه گردشگری نیز هستند. در حقیقت با ایجاد سدها، منابع گردشگری غنی جهت برنامه ریزی و بهره برداری شکل می‌گیرد که نیازمند توجه اساسی هستند. سدها نه تنها خود به عنوان یک جاذبه گردشگری شناخته می‌شوند، بلکه برای مناطق پیرامونی خود به ویژه روستاها نیز می‌توانند از لحاظ توسعه تاثیرگذار باشند؛ هر چند نمی‌توان از تاثیرات منفی آنها نیز چشم پوشی نمود. فارغ از تاثیرات منفی، سدها از لحاظ گردشگری می‌توانند نواحی روستایی پیرامون را هم از نظر توسعه در معنای عام و هم از نظر توسعه گردشگری در معنای اخص تحت تاثیر قرار دهند (Sadeghi & Mousavifard, 2020)؛ چرا که از یکسو خود منبع مهم گردشگری محسوب می‌شوند و از سوی دیگر، گردشگری نواحی روستایی پیرامون را نیز از نظر امکانات، رشد جاذبه‌ها، اشتغال زایی، بهبود درآمد، ایجاد اقامتگاه‌های بوم گردی، افزایش گردشگر ورودی و... توسعه می‌دهند. از این رو در راستای سدها و منابع گردشگری ایجاد شده، بایستی ظرفیت‌های ایجاد شده و چالش‌های پیش روی توسعه گردشگری شناخته شود تا بتوان بر مبنای آنها، برنامه ریزی اصولی را اتخاذ نمود.

ظرفیت‌های زیادی در زمینه توسعه گردشگری در سطح سرزمینی و منطقه‌ای وجود دارد که نیازمند شناخت دقیق ظرفیت‌ها و موانع است. توسعه هر منطقه‌ای بر اساس ظرفیت‌های آن است (Nicula et al, 2013: 532) که یکی از بخشهای توسعه هر منطقه‌ای، ظرفیت گردشگری آن است. با توجه به محدودیت‌های محیطی در بسیاری از مناطق در راستای توسعه بخش صنایع و کشاورزی، به نظر می‌رسد که راهبرد گردشگری می‌تواند در توسعه مناطقی که با چالش‌هایی روبه هستند بسیار راه گشاه و مفید باشد (Romo, 2012: 3). در این راستا در مرحله اول شناخت ظرفیت‌های و جاذبه‌های گردشگری هر منطقه بسیار مهم است. سپس موانع و مشکلات موجود در منطقه شناخته شود؛ چرا که بسیاری از موانع و مسائل توسعه گردشگری ریشه در برنامه ریزی منطقه‌ای و محلی دارد (Milova et al, 2017: 439). هر چند نباید مسائل کلان توسعه گردشگری کشور را نادیده گرفت. در نهایت نیز با توجه به موانع موجود، می‌توان

روستا با توجه به ساختاری که دارد می‌تواند کارکردهای متفاوتی از خود نشان دهد. این کارکرد و ساختار بگونه‌ای به هم پیوسته هستند که بستر ساز توسعه آن است. نواحی روستایی با واسطه تغییرات نظام جهانی، ساختارها و کارکردهای جدیدی را تجربه نموده‌اند که همین وضعیت، چالش‌های زیادی را نیز برای آن شکل داده است. جوامع محلی و روستایی در عصر حاضر با عدم قطعیت‌ها و چالش‌های زیادی مانند مسکن ناپایدار و متراکم، نبود زیرساخت‌های فیزیکی و خدمات اجتماعی و ساکنان فقیر، نقض حقوق بشر، فساد، سوء استفاده از کارگران، تبعیض، نرخ بالای ایدز، عدم دسترسی به امکانات آموزشی، کاهش درآمد، کاهش سطح اشتغال، کاهش تولیدات زراعی (Jamini & Dehghani, 2022: 2)، دسترسی محدود به امکانات (Amini & Jamini, 2014: 175؛ Ghadermarzi et al, 2015: 104) و فقر، ناامنی غذایی، سطح رفاه پایین (Jamini & Jamshidi, 2021: 88) مواجه هستند. یکی از مباحث مهم توسعه روستایی و موثر در رفع این چالش‌ها، توسعه گردشگری است. توسعه گردشگری روستایی را می‌توان در چارچوب رویکردهای مختلف توسعه روستایی و استراتژی‌های مترتب بر آنها بخصوص رویکردهای اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی توجیه نمود (Taghdisi et al, 2015: 83). بر همین اساس در دهه‌های اخیر سیاست گذاران و برنامه ریزان توسعه روستایی از یک طرف به واسطه چالش‌ها و مسایل متعدد جوامع روستایی (از جمله فقر، بیکاری، ناامنی غذایی و مهاجرت) و از طرف دیگر به دلیل مزایای متعدد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گردشگری، سعی داشته‌اند صنعت گردشگری را به صورت فزاینده‌ای در جوامع روستایی ترویج و توسعه دهند (Dehghani & Jamini, 2020: 35). بنابراین گردشگری به عنوان صنعتی پویا، اشتغال زا، مولد امنیت و عاملی جهت گسترش تکنولوژی و ارتباطات (Line et al, 2022) از جایگاه ویژه و قابل توجه‌ای برخوردار است. توسعه گردشگری یک عامل مهم در اشتغال‌زایی و توسعه روستایی است (Ebi et al, 2022: 269). توسعه گردشگری در نواحی روستایی می‌تواند به عنوان فعالیتی انسانی-اقتصادی ضمن ایجاد اشتغال و درآمد زایی، موجب تعامل دوسویه و سازنده روستائیان با دیگر افراد و فرهنگ‌ها شود. با توجه به این که روستائیان با مشکلاتی همچون بیکاری، بهره وری پایین کشاورزی و مهاجرت روزافزون به شهرها مواجه‌اند، توسعه گردشگری روستایی می‌تواند در جهت رفع این معضلات مؤثر باشد و باعث تجدید حیات روستاها شود (Salahi, 2013: moghadam & Ahmadi).

در راستای توسعه گردشگری روستایی با ظرفیت‌های مختلف طبیعی و انسانی در بحث توریسم روبه رو هستیم؛ چرا که توریسم و جاذبه‌های آن متشکل از دو بخش پتانسیل‌های طبیعی موجود

راهبردهای کلیدی و موثر را در راستای توسعه گردشگری منطقه بکار گرفت. از این رو در راستای توسعه گردشگری، موانع نقش مهمی بازی می‌کنند که با اتخاذ راهبردها و رویکردهای مختلف اجتماعی، مدیریتی، اقتصادی و... می‌تواند تا حدودی آنها را کاهش داد و یک وضعیت مطلوب و پایدار را فراهم نمود. برنامه ریزی در امر گردشگری از جنبه‌های مختلف ضروری و مهم است (Taibnia & Ghanbari, 2017: 183). از سوی دیگر بررسی و شناخت جاذبه‌ها و منابع برای برنامه ریزی گردشگری، از نکات پایه و اساسی است (Rahimi & Ranjbar, 2012: 94). در این تحقیق شهرستان پناه و روستاهای پیرامون سد داریان مورد تاکید بوده است. شهرستان پناه در استان کرمانشاه به عنوان یکی از مناطقی مطرح است که روستاهای گردشگری زیادی را به واسطه جاذبه‌های تاریخی و طبیعی دارا است. موقعیت جغرافیایی و وجود جاذبه‌های مختلف به ویژه جاذبه‌های اکوتوریسمی، جایگاه ویژه‌ای را برای این شهرستان جهت جذب گردشگر در بخش روستایی فراهم نموده است. در این شهرستان سد داریان ساخته شده که به واسطه ایجاد این سد، منابع گردشگری جدیدی نیز شکل گرفته است. در کنار این منابع، روستاهای پیرامون سد و دریاچه نیز از جمله روستاهای هجیج، داریان و ورا نیز از روستاهای گردشگری محسوب می‌شوند که دارای جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی متنوعی هستند.

مسئله با توجه به ساخت سد، نواحی روستایی پیرامون تحت تاثیر آن قرار گرفته‌اند که یکی از بخش‌های این تاثیرپذیری، می‌تواند گردشگری باشد. بر اساس همین ارتباط و همبستگی بین سد و روستاهای پیرامون، چالش‌هایی می‌تواند شکل بگیرد که در توسعه گردشگری روستایی نیز تاثیرگذار است. به فراخور همین وضعیت و چالش‌های پیش رو توسعه گردشگری در روستاهای پیرامون سد داریان، راهکارهای ویژه‌ای نیز وجود دارد که با راهبردهای توسعه گردشگری روستایی در هر منطقه دیگری می‌تواند متفاوت باشد. بنابراین با توجه به اهمیت توسعه گردشگری روستایی در منطقه مورد مطالعه و همچنین منابع ایجاد شده برای توسعه گردشگری با توجه به ایجاد سد داریان و دریاچه آن و همچنین ارتباط روستاها با سد مورد بررسی، به نظر می‌رسد بررسی چالش‌ها و راهبردهای توسعه گردشگری دارای اهمیت و یک ضرورت غیرقابل انکار است. با توجه به این اهمیت و ضرورت، هدف این تحقیق شناخت و تحلیل چالش‌ها و راهبردهای توسعه گردشگری در نواحی روستایی پیرامون سد داریان است تا بتوان با شناخت این چارچوب، به توسعه گردشگری آن کمک نمود. سوال اصلی تحقیق این است که چالش‌های توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان کدامند و چه راهبردهایی در این زمینه می‌توان اتخاذ نمود.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه از فعالیت‌های گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه یاد می‌کنند (Safari &

Byeonge and Yooshik, 2009: 104). گردشگری روستایی در چارچوب برنامه‌ریزی منطقه‌ای بر پایه منطقه‌بندی گردشگری روستایی و با توجه به رهیافت‌های اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و زیست محیطی می‌تواند به عنوان عاملی مهم در توسعه همه‌جانبه روستایی و در مقیاس وسیعتری به عنوان یک عامل در توسعه منطقه‌ای نقش مهمی را ایفا نماید (khani, 2009: 13). در حال حاضر، در بیشتر کشورهای دنیا، با توجه به کاهش سود در فعالیت‌های کشاورزی و آلودگی‌های زیست محیطی، گردشگری روستایی می‌تواند جایگزین مناسبی برای آن باشد (Yoon et al, 2001: 364). زیرا گردشگری روستایی زنجیره‌ای از فعالیت‌های اقتصادی، خدماتی را به وجود آورده و اهرم ایجاد تعداد زیادی از فعالیت‌های اقتصادی است، این در صورتی امکان‌پذیر است که گردشگری روستایی با بهره‌گیری از مدیریت روستایی مطلوب و بهینه هدایت شود تا زمینه‌های شکل‌گیری گردشگری پایدار روستایی مهیا گردد (Khayati, 2012, 32). بخش از گردشگری روستایی به روستاهای پیرامون صنایع و واحدهای زیرساختی و اقتصادی مربوط می‌شود که به دلیل جاذبه‌های تاریخی، طبیعی، تفریحگاهی و به عنوان خانه‌های دوم همواره نقش اساسی را ایفاء نموده‌اند و به واسطه همین نقش جایگاه متفاوتی را داشته‌اند. با ایجاد سدها و توسعه آنها، روستاهای پیرامون آنها از نظر گردشگری رونق یافته و ساختار آنها نیز تحت تاثیر توسعه گردشگری قرار گرفته است؛ چرا که سدها علاوه بر اینکه خود به عنوان یک منبع گردشگری نقش ایفا می‌نمایند، به عنوان یک عامل مهم در توسعه گردشگری روستاهای پیرامون نیز نقش قابل توجه دارد. در واقع بسیاری از روستاها خود روستای گردشگری بوده اما به واسطه ایجاد سدها، رونق و جان تازه‌ای گرفته‌اند و از نظر گردشگری رشد و توسعه یافته‌اند. بر این اساس نمی‌توان از رابطه بین سد و توسعه گردشگری روستایی چشم‌پوشی نمود. در راستای این ارتباط و بهبود توسعه گردشگری روستایی پیرامون سدها، موانع یا چالش‌هایی وجود دارد که با نواحی روستایی دیگر متفاوت است. بر همین اساس شناخت یا چالش‌ها بسیار ضروری است. به تناسب همین چالش‌ها، راهبردهای ویژه‌ای نیز برای رفع

چالش‌های اینگونه روستاهای گردشگری وجود دارد که بایستی اتخاذ شود. بنابراین موضوع گردشگری روستایی از یکسو و همچنین روستاهای پیرامون سدها از نظر چالش‌های پیش رو از سوی دیگر، دارای اهمیت بوده و در راستای این اهمیت، انجام تحقیقات مختلف جهت شناخت موضوع و ارائه راهکارهای مناسب، بسیاری ضرورت دارد.

امروزه توسعه گردشگری به عنوان یک کاتالیزور مؤثر برای توسعه اقتصادی و اجتماعی محسوب می‌شود که موجب بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی خواهد شد. اما با توجه به نقش مهم این صنعت در توسعه مناطق همواره موانعی وجود دارد که مانع از توسعه این صنعت می‌شود (Latifi et al, 2103: 77). این موانع در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی زیست محیطی و زیرساختی گنجانده می‌شوند. در تحقیق حیدری ساریان (2012) موانع توسعه گردشگری در چهار بعد خلاصه شده است. این موانع عبارت‌اند از موانع ساختاری، موانع اجتماعی-فرهنگی، موانع آموزشی و کمبود نیروی انسانی متخصص و موانع زیر بنایی.

۱- موانع ساختاری: تعدد مراکز تصمیم‌گیری و عدم هماهنگی بین آنها، عدم اعتماد مسئولان به مردم محلی، تمرکز ادارات عمومی در مرکز، سلطه‌گری نخبگان و فقدان استقلال داخلی در تصمیم‌گیری، عدم تدوین اجرای یک برنامه جامع و یکپارچه برای توسعه گردشگری و... موانع ساختاری مؤثر بر توسعه گردشگری می‌باشند.

۲- موانع اجتماعی-فرهنگی: نبود تبلیغات کافی، فقدان فرهنگ پذیرش گردشگر، عدم آشنایی گردشگران از فرهنگ جامعه میزبان و ضعف سرمایه اجتماعی در مناطق گردشگری، تفاوت فرهنگی بین میزبانان و گردشگران و... از موانع اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر توسعه گردشگری شناخته شده‌اند.

۳- موانع زیربنایی: عدم وجود جاده‌های مناسب و استاندارد، غیربهداشتی بودن مراکز اقامتی، پایین بودن تسهیلات رفاهی و خدماتی، سیستم ارتباطی و اطلاعاتی نامناسب و... موانع زیر بنایی مؤثر بر توسعه گردشگری هستند.

۴- موانع آموزشی و کمبود نیروی انسانی متخصص: پایین بودن آگاهی جامعه محلی، کم بودن مراکز آموزشی جهت تربیت نیروی انسانی مرتبط به این صنعت، بی‌علاقگی جامعه محلی نسبت به توسعه این صنعت، پایین بودن دانش مردم پیرامون نیازهای گردشگران و... از موانع آموزشی مؤثر در توسعه گردشگری می‌باشند (Heydari Sarban, 2012: 74-75).

آواکل (۲۰۰۲) به بررسی تأثیرات سد پاک مون پرداخته و معتقد است که سدها تأثیرات اجتماعی و اقتصادی زیادی از

جمله گردشگری و بهبود امکانات را به دنبال دارند. تحقیق استرزیپک و همکاران (۲۰۰۶) بر روی سد بزرگ آسوان در کشور مصر نشان می‌دهد که این سد علاوه بر این که کنترل‌کننده ذخیره آب می‌باشد، موجبات رشد کشاورزی، رشد گردشگری و در نهایت پویایی جامعه روستایی مصر شده است. نتیجه تحقیق کمپیل (۲۰۱۲) نشان داد که یکی از تأثیرات سد، توسعه بخش گردشگری و ایجاد برخی منابع درآمدی در مناطق محلی بوده است. امینی و همکاران (۲۰۱۸) در تحلیل و تبیین اثرات احداث سد داریان بر معیشت پایدار نواحی روستایی نشان دادند که احداث سد بر سرمایه‌های معیشتی تأثیرگذار بوده به طوری که دارایی‌های معیشتی قبل از احداث سد بیشتر بوده است و از نظر آنها ایجاد شد تأثیر منفی داشته است. صادقی و موسوی فرد (۲۰۲۰) نشان دادند که سد در بهبود امکانات گردشگری روستاهای مؤثر بوده است این تأثیرات از لحاظ بهبود امکانات، جذب گردشگر، ایجاد برخی فعالیت‌ها و اشتغال زایی بوده است. همچنین از لحاظ موانع و راهکارهای توسعه گردشگری نیز تحقیقات مختلفی وجود دارد. نیکولا و همکاران (۲۰۱۳) کمبود امکانات، عدم تولید، عدم آموزش جامعه محلی، عدم مشارکت، نبود اطلاعات لازم و عدم درک از گردشگری را به عنوان مهم‌ترین موانع توسعه این بخش ذکر نموده‌اند. لاکجانووا (۲۰۱۹) در بررسی مشکلات گردشگری نشان دادند که ضعف زیر ساختی و امکانات، نبود تبلیغات، ضعف در رقابت، کمبود سرمایه و نبود مشارکت از مهمترین موانع و بازاریابی به عنوان مهمترین راهکار شناخته شده است. سامرس و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی عوامل و موانع توسعه گردشگری نتیجه گرفتند که عدم درک گردشگری، نداشتن بصیرت تجاری، کمبود منابع مالی و انسانی و عدم تمایل به همکاری در زمینه مشاغل گردشگری به عنوان موانع و حمایت دولت محلی، درک صحیح از ساختار گردشگری و ظرفیت مشارکت در بازاریابی از عوامل رشد گردشگری هستند. خوش الحال و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی راهکارهای توسعه گردشگری نتیجه گرفتند که آمادگی همه جانبه شهر با توجه به معیارهای زیستی، محیطی، ارزشی، و انسانی پایدار سازی گردشگری، و فرهنگ سازی و ارتقاء دانش و بینش شهروندی برای باورسازی توریسم از مهم‌ترین راهکارهای توسعه گردشگری می‌باشد. غلامی و زیاری (۲۰۲۱) نتیجه گرفتند که در مجموع موانع اقتصادی و

8. Nicula et al

9. Lukjanova

1. Summers

3. Avakol

4. Pak mun

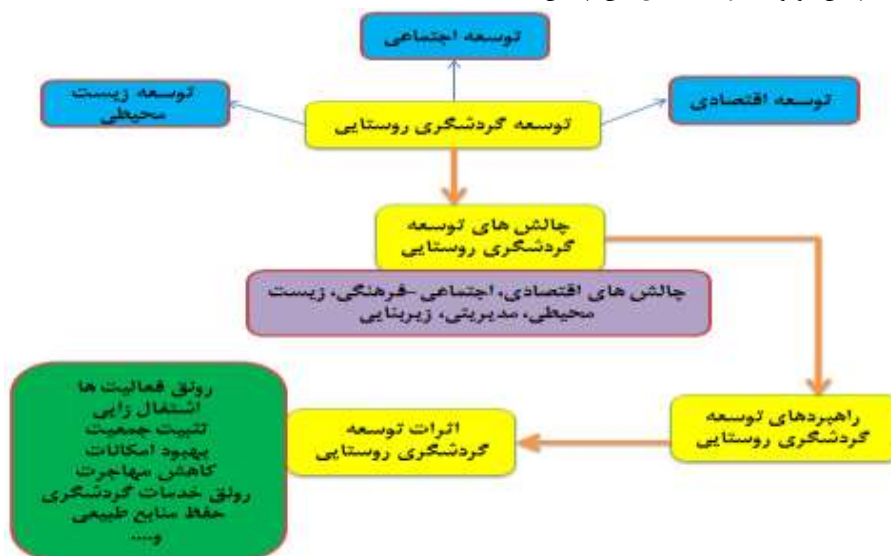
5. Strzepek & et al

6. Aswan

7. Campbell

توجه به منطقه، ضروری است. نوآوری و تفاوت این تحقیق با تحقیقات گذشته این است که برخلاف تحقیقات گذشته که به طور کلی روی موانع و راهبردهای توسعه گردشگری روستایی تاکید شده است در این تحقیق بر روی روستاهایی تاکید شده که در پیرامون سدها قرار گرفته‌اند. به عبارت دیگر روی چالش‌های توسعه گردشگری روستاهای پیرامون سدها تاکید شده که مسلماً چالش‌ها و راهبردهای این روستاها با دیگر روستاهای گردشگری متفاوت است.

زیرساختی تاثیر گذاری بیشتری در عدم توسعه گردشگری پزشکی ایفا می‌کنند و موانع سیاسی نیز کمترین نقش را در راستای توسعه گردشگری ایفا می‌نمایند. لذا سدها به عنوان پروژه‌های عظیم اقتصادی و صنعتی در سطح منطقه‌ای، تأثیرات متفاوت از نظر ساختاری-کارکردی را بر توسعه پایدار روستاهای پیرامون بر جای می‌گذارند (Rahmati, 2012: 16) که بخش گردشگری یکی از مهمترین آنها است. در راستای این تأثیرات و بهره برداری از ایجاد سدها برای توسعه بخش گردشگری، شناخت چالش‌های پیش رو و راهبردهای حل این چالش‌ها با

شکل (۱). مدل مفهومی تحقیق

مواد و روش تحقیق

دسته‌بندی شده‌اند. همچنین راهبردهای توسعه گردشگری و شاخص‌های سنجش وضعیت موجود گردشگری روستاها نیز از طریق تکمیل پرسش نامه، تحلیل شده است. جامعه آماری تحقیق را ساکنان سه روستای گردشگری هجیج، داریان و ورا تشکیل می‌دهند که بالغ بر ۱۲۸۵ نفر جمعیت داشته‌اند. بر اساس فرمول کوکران، حجم نمونه به تعداد ۲۹۶ نفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه شد. پرسشگری در سطح افراد روستایی و به صورت تصادفی (اتفاقی) انجام گرفت. روایی از طریق نخبگان و پایایی ابزار از طریق ضریب آلفای کرونباخ در سطح ۰/۷۹ تایید شد. در نهایت داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS یکپارچه و مورد بهره برداری قرار گرفتند. جهت سنجش و تحلیل داده‌ها از آزمون تی تک نمونه‌ای و تحلیل عاملی استفاده شد.

روش تحقیق توصیفی-تحلیلی، ژرفانگر و مبتنی بر داده‌های پیمایشی است. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه و پرسش نامه است. در مرحله اول، با استفاده از تکنیک مصاحبه، موانع پیش روی توسعه گردشگری نواحی روستایی شناخته شده است. حجم نمونه در این مرحله ۲۰ نفر از اهالی روستاهای هدف در تحقیق بوده است؛ برای تعیین حجم نمونه در این مرحله از اشباع نظری استفاده شده است. برای سنجش و تحلیل مشکلات و موانع توسعه گردشگری از روش تحلیل محتوا و رویکرد کدگذاری باز استفاده شده است. پس از تحلیل مصاحبه‌ها با روش کدگذاری باز، موانع توسعه گردشگری شناخته شد. در مرحله بعد این موانع از طریق روش کمی (تحلیل عاملی) به همراه دیگر اهداف تحقیق، مورد بررسی و چالش‌های مختلف در زمینه توسعه گردشگری نواحی روستایی در سطح نمونه آماری بزرگتر (۲۹۶ نفر)

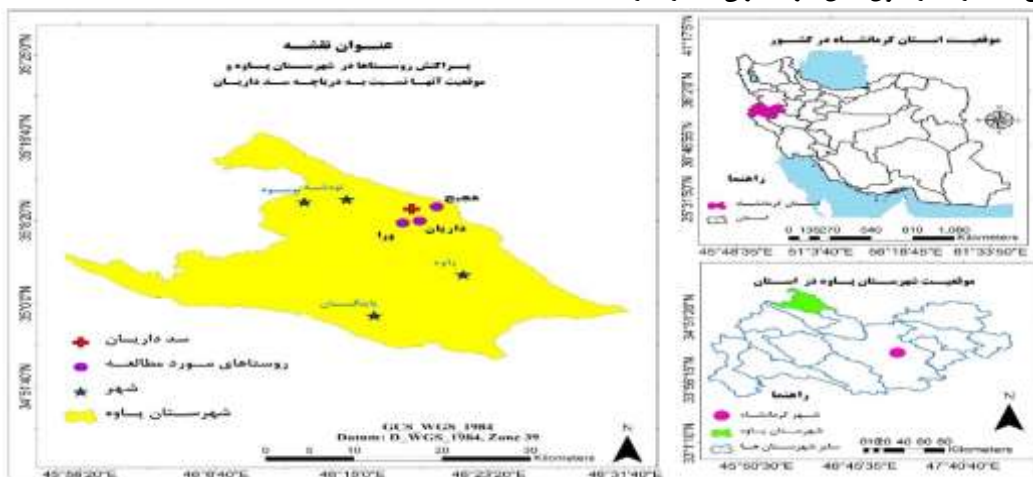
جدول (۱). توزیع حجم نمونه به تفکیک روستاها

روستا	جمعیت	حجم نمونه
هجیج	۳۲۱	۷۴
داریان	۵۴۱	۱۲۵
ورا	۴۲۳	۹۷
جمع	۱۲۸۵	۲۹۶

قلمرو مطالعه

منطقه مورد مطالعه روستاهای گردشگری واقع در پیرامون سد داریان شهرستان پاوه در استان کرمانشاه هستند. روستاهای مورد تاکید شامل روستاهایی هستند که فاصله کمی با سد و دریاچه داریان داشته و در حقیقت از نظر جغرافیایی ارتباط و وابستگی بیشتری وجود دارد. روستاهای هدف این تحقیق شامل روستاهای هجیج، داریان و ورا می باشند. بر اساس سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵، جمعیت این روستاها به ترتیب برابر با ۳۲۱ نفر (۱۰۶ خانوار)، ۵۴۱ نفر (۱۶۸ خانوار) و ۴۲۳ نفر (۹۱ خانوار) بوده است که در مجموع ۱۲۸۵ نفر و ۳۶۵ خانوار (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) داشته اند. این سه روستا به واسطه جاذبه های طبیعی و اکوتوریسمی که دارند در طول سال گردشگران بسیاری را جذب

می نمایند. از مهمترین جاذبه های منطقه می توان به چشمه بل، سد داریان، رودخانه سیروان، قله نور، آبشار بن وه و زه ن، آبشار ویشه، آبشار سپیدآب، ارتفاعات شاهو و خانه های قدیمی و همچنین اقامتگاه های بوم گردی اشاره نمود. در این روستاهای فعالیت های دیگر از جمله گیاهان دارویی، کارگاه های ساخت ساز تنبور، سه تار، دو تار و همچنین محصولات باغی مناسب نیز مشاهده می شود که در نوع خود برای هر گردشگری جالب و مهم قلمداد می شود. در واقع ظرفیت های گردشگری روستاها تنها به جاذبه های تاریخی و طبیعی منحصر نمی شود، بلکه در بخش صنایع دستی و فرهنگی، آداب و رسوم و سوغات و همچنین محصولات تولیدی-کشاورزی نیز ظرفیت های بسیاری نهفته است.

شکل (۱). موقعیت جغرافیایی روستاها و سد داریان

درصد بین ۴۱ تا ۵۰ سال و ۱۴/۱ درصد نیز بین ۵۱ تا ۶۰ سال قرار داشته اند. در زمینه متغیر تحصیلات نیز بیش از ۱۴/۲ درصد زیردیپلم، ۴۹ درصد دیپلم، ۲۴/۳ درصد لیسانس و ۱۲/۵ درصد نیز فوق لیسانس و بالاتر بوده اند. بنابراین از نظر هر سه متغیر جنس، سن و تحصیلات، توزیع فراوانی مناسبی وجود دارد و این مطلب بیانگر آن است که دیدگاه تمامی افراد در زمینه موضوع با ویژگی های مختلف از نظر جنس، سن و تحصیلات گردآوری شده و این نحوه توزیع، در نتایج و تعمیم داده ها به جامعه آماری موثر است و اطمینان بیشتری وجود دارد.

بحث و یافته های تحقیق

ویژگی های نمونه آماری

بررسی ویژگی های مربوط به نمونه آماری نشانگر آن است که توزیع مناسبی از نظر متغیرهای مونوگرافی وجود دارد؛ بگونه ای که ۶۳/۵ درصد نمونه را مردان و ۳۶/۵ درصد را زنان تشکیل داده اند. از نظر متغیر سن، ۴/۱ درصد افراد بین ۲۱ تا ۳۰ سال و ۳۶/۸ درصد نیز بین ۳۱ تا ۴۰ سال داشته اند. همچنین ۴۴/۹

جدول (۲). توزیع فراوانی مربوط به ویژگی‌های نمونه آماری

جنس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
مرد	۱۸۸	۶۳/۵	-
زن	۱۰۸	۳۶/۵	-
سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۳۰-۲۱	۱۲	۴/۱	۴/۱
۴۰-۳۱	۱۰۹	۳۶/۸	۴۰/۹
۵۰-۴۱	۱۳۳	۴۴/۹	۸۵/۸
۶۰-۵۱	۴۲	۱۴/۱	۱۰۰
تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
زیردیپلم	۴۲	۱۴/۲	۱۴/۲
دیپلم	۱۴۵	۴۹	۶۳/۲
لیسانس	۷۲	۲۴/۳	۸۷/۵
فوق لیسانس و بالاتر	۳۷	۱۲/۵	۱۰۰
جمع	۲۹۶	۱۰۰	-

میزان بازدید از سد و روستاهای پیرامون در شرایط متوسطی قرار دارد ولی این افزایش بازدیدکننده در توسعه گردشگری روستایی و ایجاد پایداری آنچنان موثر نبوده است. علاوه بر این نتیجه نشان می‌دهد با ایجاد سد، جاذبه‌های گردشگری برای جذب گردشگر در منطقه و روستاهای پیرامون، بهتر شده و میانگین برابر با ۴/۰۱، این نکته را نشان می‌دهد. خود سد و دریاچه آن به عنوان مهمترین جاذبه جهت جذب گردشگر شناخته می‌شود. در مجموع بررسی تغییرات گردشگری روستایی با ایجاد سد نشان می‌دهد که وضعیت معناداری اتفاق نیفتاده است (سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۰۵)؛ میانگین این تغییرات نیز برابر با ۲/۷۹ بوده و می‌توان نتیجه گرفت که ایجاد سد، نتوانسته تغییرات ملموس و قابل توجهی را در توسعه گردشگری روستاهای پیرامونی داشته باشد (جدول ۳)

سنجش تغییرات گردشگری در روستاها با ایجاد سد

سنجش تغییرات گردشگری در روستاها با ایجاد سد از طریق آزمون تی تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که شاخص‌های بررسی شده در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده‌اند. بررسی میانگین شاخص میزان رضایت مردم از توسعه گردشگری روستا با ایجاد سد نشانگر آن است که رضایت مردم از گردشگری روستاها با ایجاد سد مطلوب نیست؛ چرا که میانگین برابر با ۱/۸۸ بوده و کمتر از حد متوسطی آزمون (۳) بوده است. همچنین از نظر شاخص وضعیت امکانات گردشگری با توجه به میانگین ۲/۰۳، بهبودی در این زمینه نیز با ایجاد سد در روستاها اتفاق نیفتاده است. وضعیت شاخص میزان بازدید گردشگران از جاذبه‌های گردشگری با ایجاد سد نیز وضعیت متوسطی با میانگین ۳/۲۶ را نشان می‌دهد. در واقع با ایجاد سد،

جدول (۳). سنجش تغییرات گردشگری در روستاها با ایجاد سد (آزمون تی تک نمونه ای)

وضعیت	مبنای آزمون = ۳					شاخص‌ها	
	فاصله اطمینان در سطح ۹۵ درصد		میانگین	سطح معنی‌داری	درجه آزادی		T
	حد بالا	حد پایین					
نامناسب	-۰/۹۷۹	-۱/۲۵	۱/۸۸	۰/۰۰۰	۲۹۵	-۱۶/۲	میزان رضایت مردم از توسعه گردشگری روستا با ایجاد سد
مناسب	۱/۱۳	۰/۸۹۴	۴/۰۱	۰/۰۰۰	۲۹۵	۱۶/۳	میزان وجود جاذبه‌های گردشگری برای جذب گردشگر با ایجاد سد
نامناسب	-۰/۸۱۹	-۱/۱۰	۲/۰۳	۰/۰۰۰	۲۹۵	-۱۳/۲	بهبود امکانات گردشگری روستا بعد از ایجاد سد
متوسط	۰/۳۹۵	۰/۱۲۴	۳/۲۶	۰/۰۰۰	۲۹۵	۳/۷۸	میزان بازدید گردشگران از جاذبه‌های گردشگری روستا با ایجاد سد
نامناسب	-۰/۱۴۱	-۰/۲۵۸	۲/۷۹	۰/۰۰۰	۲۹۵	-۶/۷۴	مجموع مقیاس

توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان شناخته شد. بر اساس فراوانی گزارش شده، بیشترین تکرار مربوط به چالش کمبود امکانات بهداشتی-درمانی قابل دسترس با ۱۷ تکرار (۸۵ درصد از حجم نمونه) بوده است. همچنین دو چالش یا مشکل عدم تامین اعتبارات ویژه برای رشد بخش گردشگری با ۸۰ درصد از فراوانی (۱۶ تکرار) و کمبود اقامتگاه‌ها برای

شناخت چالش‌های توسعه گردشگری از دیدگاه مردم محلی

در این بخش، موانع یا چالش‌های توسعه گردشگری از دیدگاه جامعه محلی با استفاده از تکنیک مصاحبه ذکر شده است. بعد از انجام مصاحبه با ۲۰ نفر و استخراج نتایج با استفاده از روش تحلیل محتوا و کدگذاری عوامل، بیش از ۲۱ چالش در راستای

شده تو وسط نهادهای مسوول و برهم خوردن تعادل رو ستاها با ایجاد سد از نظر اقتصادی با ۳۵ درصد فراوانی (۷ تکرار) به صورت مشترک بوده است. جدول زیر نتایج نهایی در زمینه چالش های توسعه گردشگری از دیدگاه جامعه محلی به روش مصاحبه را نشان می دهد.

ماندگاری گردشگر ۷۵ درصد فراوانی (۱۵ تکرار) در رتبه های دو سوم چالش های توسعه گردشگری روستاهای پیرامونی سد داریان شهرستان پناه بر اساس دیدگاه مردم شناخته شده اند. همچنین کمترین تکرار در میان چالش های اشاره شده در جدول (۴) مربوط به سه چالش عدم آشنایی مردم در نحوه برخورد با گردشگر، رها نمودن ظرفیت های گردشگری ایجاد

جدول (۴). فراوانی موانع توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامونی سد داریان شهرستان پناه از دیدگاه مردم (روش مصاحبه)

درصد	فراوانی	چالش ها
۵۰	۱۰	عدم مسولیت پذیری وزارت نیرو نسبت به توسعه زیرساخت ها بعد از آبیگری سد
۷۵	۱۵	کمبود اقامتگاه ها برای ماندگاری گردشگر
۳۵	۷	عدم آشنایی مردم در نحوه برخورد با گردشگر
۵۵	۱۱	عدم تبلیغات و کار رسانه ای در بعد گردشگری
۸۵	۱۷	کمبود امکانات بهداشتی-درمانی قابل دسترس
۷۰	۱۴	بی توجهی به کشاورزی روستاها بعد از ایجاد سد و عدم حمایت از گردشگری
۵۵	۱۱	ناشناخته بودن گردشگری منطقه به دلیل موقعیت جغرافیایی
۶۵	۱۳	پایین بودن سطح امکانات پذیرایی از گردشگران
۵۵	۱۱	عدم حمایت مالی از روستاییان در جهت رونق صنایع دستی
۶۰	۱۲	عدم تجهیز روستاها به مراکز تفریحی
۵۵	۱۱	حمایت پایین نهادهای مرتبط روستایی در رونق گردشگری
۳۵	۷	رها نمودن ظرفیت های گردشگری ایجاد شده توسط نهادهای مسوول
۴۰	۸	عدم ریسک پذیری میان روستاییان از نظر مشاغل گردشگری به دلیل عدم حمایت
۵۵	۱۱	مشکلات عبور و مرور در فصل سرد برای گردشگران
۶۵	۱۳	فقدان انگیزه در میان مدیران محلی (دهیار و شوراها ای اسلامی)
۴۵	۹	اراده پایین مدیران نسبت به رونق گردشگری
۳۵	۷	برهم خوردن تعادل روستاها با ایجاد سد از نظر اقتصادی
۸۰	۱۶	عدم تامین اعتبارات ویژه برای رشد بخش گردشگری
۵۰	۱۰	پایین بودن دانش عمومی نسبت به گردشگری
۵۰	۱۰	فصلی بودن گردشگری منطقه (بهار و تابستان)
۶۰	۱۲	بی توجهی به مشارکت روستاییان
-	۲۰	جمع

بزرگتر و دسته بندی آنها در قالب چند چالش مهم و، از تحلیل عاملی استفاده شده است. مقدار KMO محاسبه شده ۰/۷۶۵ بوده و نشان دهنده مناسب بودن داده ها برای تحلیل عاملی مب شاد. مقدار آماره بارتلت نیز با مقدار ۵۶۴۳/۶۵ در سطح ۹۹ درصد اطمینان معناداری بوده است (۰/۰۰۰)؛

شناخت و تحلیل چالش های پیش روی توسعه گردشگری روستاهای پیرامون سد داریان در پژوهش حاضر جهت شناخت و تحلیل چالش های پیش روی توسعه گردشگری روستاهای پیرامون سد داریان در سطح یک نمونه آماری

جدول (۵). مقدار KMO و بارتلت چالش های توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد

KMO	۰/۷۶۵
بارتلت (Bartlett Test)	۵۶۴۳/۶۵
DF	۱۸۲
Sig	۰/۰۰۰

عمده ترین چالش های توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان در شهرستان پناه شناخته شد. بر اساس نتایج جدول (۶) در مجموع ۵ چالش شناسایی شده توانسته اند مقدار ۸۵/۵۰ درصد از واریانس چالش های توسعه گردشگری را در نواحی روستایی مورد

مقدار ویژه بیانگر سهم هر عامل (چالش) از کل واریانس متغیرهاست و هر چه مقدار آن بزرگتر باشد، نشان دهنده اهمیت و تاثیر بیشتر آن عامل است. در این تحقیق چالش هایی مورد پذیرش قرار گرفته اند که مقدار ویژه آن بزرگتر از ۱ بوده است. بر این اساس ۵ چالش به عنوان

مطالعه تبیین نمایند. مقدار ویژه چالش‌های شناسایی شده به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از چالش اول ۳۲/۸۲۰ درصد، چالش دوم ۲۱/۳۱۴ درصد، چالش سوم ۱۷/۷۳۲ درصد، چالش چهارم ۷/۳۹۹ درصد و چالش پنجم ۵/۲۴۱ درصد.

جدول (۶). عوامل استخراج شده در خصوص چالش‌های توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان

چالش‌ها(عوامل)	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد تجمعی واریانس
اول	۶/۸۹۲	۳۲/۸۲۰	۳۲/۸۲۰
دوم	۴/۴۷۶	۲۱/۳۱۴	۵۴/۱۳۴
سوم	۳/۹۳۴	۱۸/۷۳۲	۷۲/۸۶۶
چهارم	۱/۵۵۴	۷/۳۹۹	۸۰/۲۶۵
پنجم	۱/۱۰۱	۵/۲۴۱	۸۵/۵۰۵

تبیین کرده‌اند. به طور کلی با توجه به متغیرهای بارگذاری شده، چالش دسوم "چالش‌های آموزشی و حمایتی" نام گذاری شد.

چالش چهارم: نتایج نشان می‌دهد که ۲ متغیر در چالش چهارم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۷/۳۹۹ درصد از واریانس کل را تبیین کرده‌اند. با توجه به متغیرهای بارگذاری شده در این دسته، چالش چهارم در زمینه توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان "چالش‌های مالی" نام گذاری شد.

چالش پنجم: نتایج نشان می‌دهد که ۳ متغیر در چالش پنجم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۵/۲۴۱ درصد از واریانس کل را تبیین کرده‌اند. در نتیجه چالش پنجم "چالش‌های محیطی" نام گذاری شد.

در سطح متغیرها نیز بیشترین وزن یا ضریب عاملی مربوط به عدم مسولیت‌پذیری وزارت نیرو نسبت به توسعه زیرساخت‌ها بعد از آبیگری سد با ضریب ۸۴۳/۰ بوده است.

نام گذاری چالش‌های توسعه گردشگری نواحی روستایی

هدف از نام گذاری علاوه بر دسته‌بندی و محدود کردن چالش‌ها، اولویت‌بندی آنها نیز است. بنابراین در ادامه به ارائه چالش‌های توسعه گردشگری و اهمیت آنها پرداخته می‌شود.

چالش اول: نتایج نشان می‌دهد که ۵ متغیر در چالش اول بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۳۲/۸۲۰ درصد از واریانس کل را تبیین کرده‌اند. به طور کلی با توجه به متغیرهای بارگذاری شده در این دسته، چالش اول "چالش‌های زیرساختی" نام گذاری شد.

چالش دوم: نتایج نشان می‌دهد که ۸ متغیر در چالش دوم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۲۱/۳۱۴ درصد از واریانس کل را تبیین کرده‌اند. در نتیجه چالش دوم "چالش‌های مدیریتی" نام گذاری شد.

چالش سوم: نتایج نشان می‌دهد که ۳ متغیر در چالش سوم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۱۸/۸۳۲ درصد از واریانس کل را

جدول (۷). نام گذاری، مقادیر ویژه و ضرایب عاملی چالش‌های توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان

چالش‌های آموزشی و حمایتی	۱۸/۸۳۲	عدم ریسک‌پذیری میان روستاییان از نظر مشاغل گردشگری به دلیل عدم حمایت پایین بودن دانش عمومی نسبت به گردشگری
چالش‌های مالی	۷/۳۹۹	عدم آشنایی مردم در نحوه برخورد با گردشگر
چالش‌های محیطی	۵/۲۴۱	عدم حمایت مالی از روستاییان در جهت رونق صنایع دستی ناشناخته بودن گردشگری منطقه به دلیل موقعیت جغرافیایی فصلی بودن گردشگری منطقه (بهار و تابستان)
		مشکلات عبور و مرور در فصل سرد برای گردشگران

و دسته بندی کردن راهبردهای توسعه گردشگری روستایی در قالب چند راهبرد اصلی و تعیین مقدار واریانس تبیین شده توسط هر کدام از راهبردها، از تحلیل عاملی استفاده شد. در مطالعه حاضر برای بررسی راهبردهای توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان، مقدار KMO برابر با (۰/۸۳۲) به دست آمده که نشان دهنده وضعیت مناسب داده‌ها برای تحلیل عاملی است. این مقدار باید بیشتر از ۰/۵۰ باشد. مقدار بارلت نیز برابر با

ارائه راهبردهای توسعه گردشگری روستاهای پیرامون سد داریان

پس از شناخت چالش‌های توسعه گردشگری روستاهای پیرامون سد داریان، در این بخش راهبردهای مناسب جهت برون رفت و مرتفع نمودن این چالش‌ها، تحلیل و دسته بندی شده است. جهت تعمیم نتایج و شناخت و دسته‌بندی راهبردها از روش تحلیل عاملی استفاده شده است. در واقع برای بررسی همبستگی درونی

۷۹۵۱/۹۱ به دست آمده و در سطح ۹۹ اطمینان معنادار (۰/۰۰۰)

است.

جدول (۸). مقدار KMO و بارتلت راهبردهای توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد

KMO	۰/۸۳۲
بارتلت (Bartlett Test)	۷۹۵۱/۹۱
DF	۱۷۱
Sig	۰/۰۰۰

نواحی روستایی تبیین نمایند. نتایج نشان می‌دهد که راهبرد اول بیشترین سهم (۳۱/۶۰۸ درصد) را در تبیین واریانس راهبردهای توسعه گردشگری روستایی داشته است. همچنین راهبرد دوم ۲۷/۰۳۳ درصد، راهبرد سوم ۸/۹۲۵ درصد، راهبرد چهارم ۷/۹۰۰ درصد، راهبرد پنجم ۵/۹۱۸ درصد و راهبرد ششم ۵/۵۲۴ درصد از متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

برای دسته‌بندی کردن راهبردهای توسعه گردشگری و حل معضلات موجود، راهبردهایی مورد پذیرش قرار گرفته‌اند که مقدار ویژه آن بزرگتر از ۱ بوده است. بر این اساس ۶ چالش به عنوان راهبردهای توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان شناسایی شده است. بر اساس نتایج جدول (۹) در مجموع ۶ راهبرد شناسایی شده توانسته‌اند مقدار ۸۶/۸۰ درصد از واریانس راهبردهای توسعه گردشگری را در

جدول (۹). عوامل استخراج شده در خصوص راهبردهای توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان

راهبردها (عوامل)	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد تجمعی واریانس
اول	۶/۰۰۶	۳۱/۶۰۸	۳۱/۶۰۸
دوم	۵/۲۳۷	۲۷/۰۳۳	۵۸/۶۴۲
سوم	۱/۶۹۶	۸/۹۲۵	۶۷/۵۶۶
چهارم	۱/۵۰۱	۷/۹۰۰	۷۵/۴۶۶
پنجم	۱/۱۲۴	۵/۹۱۸	۸۱/۳۸۴
ششم	۱/۰۳۱	۵/۵۲۴	۸۶/۸۰۷

کل را تبیین و بنابراین راهبرد سوم با عنوان " راهبرد فعالیت‌های فرهنگی و رسانه ای " نامگذاری شد.

راهبرد چهارم: نتایج نشانگر آن است که ۳ متغیر از جمله (تشکیل کارگروه توسعه گردشگری روستایی متشکل از مردم و مسوولان محلی) در راهبرد چهارم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۷/۹۰۰ درصد از واریانس کل را تبیین نموده‌اند که در نتیجه با توجه مفاهیم ذکر شده، راهبرد چهارم " راهبرد فعال نمودن مدیریت محلی در حوزه گردشگری " نام گذاری شد.

راهبرد پنجم: نتایج نشان می‌دهد که ۳ متغیر از جمله (تخصیص بودجه مشخص برای توسعه گردشگری از سوی وزارت نیرو و گردشگری) در راهبرد اول بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۵/۹۱۸ درصد از واریانس کل را تبیین نموده‌اند که در نتیجه راهبرد پنجم " راهبرد حمایت سازمان های مرتبط از گردشگری منطقه " شناخته شده است.

راهبرد ششم: نتایج نشان می‌دهد که ۳ متغیر از جمله (تنوع بخشی به خدمات و فعالیت‌های توریستی روستا) در راهبرد ششم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۵/۵۲۴ درصد از واریانس کل را تبیین نموده‌اند. بنابراین راهبرد ششم نیز با عنوان "

نام گذاری راهبردهای توسعه گردشگری نواحی

روستایی: هدف از نام گذاری علاوه بر دسته‌بندی و محدود کردن راهبردها، اولویت بندی آنها نیز است. بنابراین در ادامه به ارائه راهبردهای توسعه گردشگری و اهمیت آنها تاکید شده است.

راهبرد اول: نتایج نشان می‌دهد که ۴ متغیر از جمله (کمبود ایجاد فضای گردشگری مناسب در دریاچه سد) در راهبرد اول بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۳۱/۶۰۸ درصد از واریانس کل را تبیین نموده‌اند. با توجه به مفاهیم بارگذاری شده، راهبرد اول توسعه گردشگری نواحی روستایی " راهبرد توسعه خدمات و زیرساخت‌های گردشگری " نام گذاری شده است.

راهبرد دوم: نتیجه بیانگر آن است که ۳ متغیر از جمله سرمایه گذاری بخش خصوصی در گردشگری روستاها) در راهبرد دوم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۲۷/۰۳۳ درصد از واریانس کل را تبیین کرده‌اند. راهبرد سوم توسعه گردشگری روستایی " راهبرد سرمایه گذاری و رونق فعالیت‌های اقتصادی " نام گذاری شد.

راهبرد سوم: نتیجه نشان می‌دهد که ۳ متغیر از جمله (معرفی ظرفیت‌های گردشگری منطقه از طریق رسانه ها) در راهبرد سوم بارگذاری شده‌اند. این متغیرها ۸/۹۲۵ درصد از واریانس

وزارت نیرو و گردشگری با ضریب ۰/۹۱۲، فعالیت سازمان گردشگری در رونق فعالیت‌های گردشگری منطقه با ضریب ۰/۸۶۹ و همچنین تقویت امکانات و خدمات گردشگری با ضریب ۰/۸۴۲ بوده است. بوده است

راهبرد تنوع سازی جاذبه‌های گردشگری (ایجاد جاذبه‌های انسان ساخت) نام گذاری شد. در سطح متغیرها نیز بیشترین وزن یا ضریب عاملی مربوط به تخصیص بودجه مشخص برای توسعه گردشگری از سوی

جدول (۱۰). نام گذاری، مقادیر ویژه و ضرایب عاملی راهبردهای توسعه گردشگری نواحی روستایی پیرامون سد داریان

بار عاملی	مولفه (راهکار)	مقادیر ویژه	راهبرد
۰/۶۸۲	ایجاد فضای گردشگری مناسب در دریاچه سد	۳۱/۶۰۸	توسعه خدمات و زیرساخت‌ها
۰/۶۹۳	برنامه ریزی برای ایجاد اقامتگاه‌های بوم گردی		
۰/۵۷۷	ایجاد مراکز بهداشت-درمانی با دسترسی مناسب		
۰/۵۲۸	ایجاد مراکز رفاهی و تفریحی در محدوده دریاچه سد و روستاها		
۰/۷۶۴	سرمایه گذاری بخش خصوصی در گردشگری روستاها	۲۷/۰۲۳	سرمایه گذاری و رونق فعالیت‌های اقتصادی
۰/۵۲۷	ایجاد فعالیت‌های اقتصادی با توجه به دریاچه سد		
۰/۶۰۷	ایجاد مراکز خرید محصولات بومی و سنتی روستاها		
۰/۶۷۹	معرفی ظرفیت‌های گردشگری منطقه از طریق رسانه ها	۸/۹۲۵	فعالیت‌های فرهنگی و رسانه ای
۰/۷۸۴	برگزاری جشنواره محصولات تولیدی یا فرهنگی با هدف رونق گردشگری		
۰/۶۳۹	ایجاد تشکل‌های مردمی در حوزه گردشگری		
۰/۶۴۴	تشکیل کارگروه توسعه گردشگری روستایی متشکل از مردم و مسوولان محلی	۷/۹۰۰	فعال نمودن مدیریت محلی در حوزه گردشگری
۰/۶۹۳	تغییر ذهنیت مدیران نسبت به اهمیت گردشگری روستاها		
۰/۸۱۳	مشارکت مردم در رونق فعالیت‌های گردشگری روستاها از طریق اعتبارات		
۰/۹۱۲	تخصیص بودجه مشخص برای توسعه گردشگری از سوی وزارت نیرو و گردشگری	۵/۹۱۸	حمایت سازمان‌های مرتبط از گردشگری منطقه
۰/۵۰۳	اجرای مجتمع گردشگری در منطقه با کمک وزارت نیرو و گردشگری		
۰/۸۶۹	فعالیت سازمان گردشگری در رونق فعالیت‌های گردشگری منطقه		
۰/۷۴۴	تنوع بخشی به خدمات و فعالیت‌های توریستی روستا	۵/۴۲۴	تنوع سازی جاذبه‌های گردشگری (ایجاد جاذبه‌های انسان ساخت)
۰/۸۴۲	تقویت امکانات و خدمات گردشگری		
۰/۶۴۰	متنوع نمودن جاذبه‌های گردشگری جهت ماندگاری گردشگر		

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که با ایجاد سد، تغییرات مطلوبی در توسعه گردشگری روستاهای پیرامون اتفاق نیفتاده است؛ بگونه‌ای که وضعیت امکانات گردشگری و میزان بازدید کنندگان یا گرد شگران ورودی به روستاها تغییری نکرده است. به نظر می‌رسد عدم توجه به بعد گردشگری و عدم برنامه ریزی برای توسعه زیرساخت‌های این بخش توسط نهادهای مرتبط از اصلی ترین دلایل است. البته ایجاد سد در منطقه با بهبود و ایجاد برخی جاذبه‌های جدید در منطقه جهت جذب گردشگر منجر شده که دریاچه سد و محیط‌های ایجاد شده از مهمترین آنها است. نتیجه این بخش از تحقیق با نتایج تحقیق امینی و همکاران (۲۰۱۸)، مطابقت دارد؛ چرا که بر اساس تحقیق امینی و همکاران، ایجاد سد تاثیرات منفی به ویژه از نظر دارایی‌های معیشتی داشته است. البته تحقیق آواکل (۲۰۰۲) و کمپبل (۲۰۱۲) خلاف نتیجه تحقیق حاضر را تایید نموده است. این مغایرت‌ها از جهت تاثیرگذاری (مثبت یا منفی) می‌تواند ریشه در

مسائل بومی-منطقه‌ای و نوع برنامه‌ریزی و اراده مدیران داشته باشد.

همچنین نتیجه بیانگر آن است که در راستای توسعه گردشگری روستاهای پیرامون، چالش‌هایی متنوعی نقش بازی می‌کنند که می‌توان در پنج دسته مهم شامل چالش‌های زیرساختی، مدیریتی، آموزشی-حمایتی، مالی و محیطی می‌باشند. تحلیل نشان می‌دهد که عدم مسوولیت‌پذیری وزارت نیرو نسبت به توسعه زیرساخت‌ها بعد از آگیری سد؛ عدم تامین اعتبارات ویژه برای رشد بخش گردشگری؛ کمبود اقامتگاه‌ها برای ماندگاری گردشگر و عدم ریسک‌پذیری میان روستاییان از نظر مشاغل گردشگری به دلیل عدم حمایت به عنوان مهمترین مولفه‌های تاثیرگذار در زمینه توسعه گردشگری شناخته شده‌اند که چالش‌های اصلی را به وجود آورده‌اند. نتیجه این بخش از تحقیق با نتایج تحقیق غلامی و زبیری (۲۰۲۱)، لاک‌جانووا (۲۰۱۹)، سامرس و همکاران (۲۰۱۹) و نیکولا و همکاران (۲۰۱۳) همخوانی دارد؛ چرا که در تحقیقات ذکر شده نیز چالش‌های

گذاری، بهبود زیرساخت و خدمات مناسب، فرهنگ سازی، مشارکت جامعه میزبان و مدیریت مطلوب به عنوان راهکارهای توسعه گردشگری اشاره داشته‌اند.

در مجموع، با ایجاد سد، گردشگری روستایی تغییری نداشته است، در حالی که می‌بایست در برخی شاخص‌ها از جمله میزان گردشگر، بهبود امکانات و زیرساخت، ایجاد برخی مشاغل و فعالیت‌های مرتبط با گردشگری، تحولاتی اتفاق می‌افتاد. به نظر می‌رسد که همانند بسیاری از پروژه‌های توسعه‌ای، اهداف خرد(محلی) زیر سایه اهداف کلان نادیده گرفته شده و با ایجاد سد، مدیران و مسوولان امر نیز نسبت به اجرای آنها بی تفاوت شده‌اند. این موضوع در نهایت برای بخش‌های مختلف اقتصادی روستاهای پیرامون از جمله گردشگری، تأثیری نداشته است. پیشنهادات این تحقیق همان راهبردها و راهکارهای اشاره شده در بخش قبلی است.

توسعه گردشگری را عوامل زیرساختی، مدیریتی، فرهنگی و مالی دانسته‌اند.

نتیجه نشان می‌دهد متناسب با چالش‌های پیش روی توسعه گردشگری روستایی، راهبردهایی نیز وجود دارد. این راهبردها شامل توسعه خدمات و زیرساخت‌های گردشگری، سرمایه گذاری و رونق فعالیت‌ها، فعالیت‌های فرهنگی و ر سانه‌ای، فعال نمودن مدیریت محلی در حوزه گردشگری، حمایت سازمان‌های مرتبط از گردشگری منطقه و تنوع سازی جاذبه های گردشگری(ایجاد جاذبه‌های انسان ساخت) می‌باشند. این راهبردها از جنبه های مختلف فرهنگی، خدماتی، اجتماعی، مدیریتی و زیرساختی طرح شده‌اند و لذا نشانگر این نکته هستند که ظرفیت‌های زیادی در گردشگری روستایی منطقه وجود دارد که می‌تواند در راستای بهبود وضعیت موجود مورد بهره برداری قرار گیرند. نتیجه تحقیقات خوش الحال و همکاران(۲۰۲۰) و لاکجانوو (۲۰۱۹) نیز به ذکر عواملی از جمله افزایش سرمایه

References

1. Amini, A., Jamini, D. (2014), An analysis of the rural community's evaluation of the performance of the village aid institution using the structural equation modeling approach, *Geographical Research*, 29(113), 177-169.
2. Amini, K., Vaisi, F., Sahdi, M.(2018). Analysis and explanation of the effects of building dams on the sustainable livelihood of rural areas (the case of Darian Horaman Dam), *Journal of Strategic Studies of Public Policy*, 8(27), 155-176.
3. Aslam, M., Awang, K., Othman, N.(2014). Issues and Challenges in Nurturing Sustainable Rural Tourism Development, *Tourism, Leisure and Global change*,1(2), 75-89.
4. Avakol, R. (2002). social and political impacts of dams, (Case Study: Pak Mun dam project), *Journal of Environmental Management*, 21(3), 43-58.
5. Byeonge, P. yooshi ,D .(2009). Segmentation by motivation in rural tourism, *Tourism management*,30(3), 99-108.
6. Campbell-Hyde, B.(2012). Breaking Ground: Environmental and Social Issues of the Three Gorges Dam in China, *The Mandala projects, China*. <http://www1.american.edu/ted/ICE/china-dam-impact.html>.
7. Dehghani, A; Gemini, D. (2020). Economic capacities of tourism and development of rural spaces (case study: Ravansar city), *Journal of Village and Space Sustainable Development*, 1(3), 35-50.
8. Ebi, F., Ghanbari,S., Tolabinezhad,M.(2022). Investigating the effects of ecotourism development on the sustainability of rural settlements (case study: Sarbaz county). *Journal of Regional Planing*,11(44), 269-290.
9. Ghadermarzi, H; Jamshidi, A; Gemini, A., Nazari Sarmazeh, H. (2015). Identifying barriers to rural women's entrepreneurship development (case study: Shaleil village - Ardal County). *Regional planning*, 5(17), 103-118.
10. Gholami, Z., Ziari, K.(2021). Analysis of obstacles to the development of medical tourism, a case study: District 6 of Tehran, *Journal of Interdisciplinary studies of strategic knowledge*, 42(1), 295-324.
11. Heydari Sarban, W. (2012). Analysis of obstacles affecting tourism development in Sardabe village, Ardabil city, *Geography and Environmental Studies*, 1(1), 68-81.
12. Jamini, D ., Jamshidi, A. (2021). Modeling of factors affecting the development of entrepreneurship indicators in rural areas of Iran, research sample: Oramanat region, Kermanshah province, *Journal of Spatial Planning*, 11(42), 73-94.
13. Jamini, D., & Dehghani, A. (2022). Evaluation and Analysis of Resilience of Rural Tourism and Identification of Key Drivers Affecting It in The Face of The Covid-19

- Pandemic (Case Study: Owramanat region in Kermanshah Province). *Journal of Research and Rural Planning*, (Articles in Press), -. doi: 10.22067/jrrp.2022.78090.1056.
14. Khani, h.(2009). Rural Tourism: A comparable case study in North –Western countryside of Tehran, in Iranian-France metropolitan conference .university of Caen, France. 13-21..
15. Khayati, M. (2012). Rural tourism and its impact on rural communities (case study: Thailand) *Jihad Monthly*, 257, 30-42.
16. Khosh Alhan, V., Hosseinzadeh Delir, K., Nazm Far, H. (2019). Solutions for the development of sustainable tourism industry in Tabriz based on regional components, *Journal of Tourism Space*, 9(35), 1-16.
17. Latifi, S., Naderi, K., Zulikhani Siyar, L. (2013). Barriers affecting the development of tourism activities in the rural areas of Hamadan (with emphasis on the target villages of tourism), *Regional Planning Journal*, 3(9): 77-87.
18. Lin, J., Lin, H., Lu, S., Chien, J., Shen, C.(2022). Research on the current situation of rural tourism in southern Fujian in China after the COVID-19 epidemic, *journal Open Geosciences*, 14(2), 24-43.
19. Lukjanova, J.(2019). Problems and trends of regional tourism development in Latvia, *Journal of Economics Ecology Socium*, 3(1), 1-11
20. Milova, Y., Piskovets, E., Chernyshenko, M.(2017). Challenges and Opportunities for Regional Tourism Development, *Advances in Economics, Business and Management Research*, 38(2): 438-442.
21. Mohammadi, M., Mehrabi, A., Ghorbani, M., Khorasani, M.A.(2012). Human forces affecting land use changes on the edge of rural areas (case example: Alkale and Siban villages - Tankaban city). *Geography Journal*, 10(35), 279-298.
22. Nicula, V., Spanu, S., Neagu, R.(2013). Regional tourism development, *Procedia Economics and Finance*, 6(1): 530-541.
23. Rahimi, D., Ranjbar, M.(2012). An analysis on recognizing the capabilities and strategic planning of tourism development in Karun Dam 4 (using the SWOT model). *Journal of Regional Planning*, (2(7), 93-108.
24. Rahmati, A. (2012). Investigating the Taghdisi, A., Guderzi, S., Beyk Mohammadi, H. (2015). Investigation and analysis of rural tourism development challenges from the perspective of the villagers of the tourism target villages of West Azarbaijan province. *Journal of Spatial Planning*, 5(1), 83-100.
25. Tayebnia, H., Ghanbari, S. (2017). Zoning of climatic tourism in Ilam and Kermanshah provinces, *Journal of Geography and Planning*, 21(62), 183-202.
26. Timothy, D.J. (2005). Rural tourism business: A North American overview, *Aspects of Tourism*, In: Rural Tourism and sustainable business, Channel View Publication, England. 41-62.
27. environmental impact assessment process in Iran; challenges and solutions. *Journal of Environment and Development*, 7(2), 15-23.
28. Romao, J., Guerreiro, J., Rodrigues, P.(2012). Regional tourism development: Culture, nature, life cycle and attractiveness, *Journal of Current Issues in Tourism*, 16(6): 1-18.
29. Sadeghi, H., Mousavifard, p.(2020). The role of dams in the sustainable development of rural tourism (case study: villages upstream of Karun Se Dam in Izeh county), *Village and space sustainable development*, 1(1), 85-98.
30. Sadeghi, H., Seidaiy, S., Rezvani, M.R.(2017). Investigating the environmental effects of reservoir dams on surrounding rural areas (case study: Karun Se dam in Izeh county), *research and rural planning*, 6(17), 99-117.
31. Sadeghi, H., Seidaiy, S., Rezvani, M.R.(2017). The socio-economic effects of Karun 3 dam on the sustainable development of rural areas. A case study in Iran, *Human Geographies - Journal of Studies and Research in Human Geography*, 11(2), 213-229.
32. Safari Ali Akbari, M., Sadeghi, H.(2019). The role of tourism in the city of Izeh in the development of surrounding villages, *Journal of Development of Peri-urban Spaces*, 1(2), 59-70.
33. Salahi Moghadam, N., Ahmadi, S.(2013). Examining the challenges and solutions of rural tourism development and its role in the process of sustainable rural development, the first national conference on tourism management, nature tourism and geography, Hamedan. Iran.
34. Sharpley, R. (2002). Rural tourism and the challenge of diversification: the case of Cyprus. *Tourism Management*, 23(3), 233-244.
35. Stoleriu, O.(2014). Scientific and tourism value of natural dam lakes in the Carpathian mountains (Romania), 14th International Multidisciplinary Scientific GeoConferences SGEM2014, Albena, Bulgaria.